

4. Kendzor P. Kolesnyk L. Educational and Socio-Psychological Needs of Internally Displaced Children in Ukraine. *The New Education Review*. Toruń, 2017. Vol. 50, No. 4. P. 36-47.

Кіра Буц,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
експертно-криміналістичного інституту
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Тетяна Сняткова,

доцент кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ,
доктор філософії за спеціальністю
«Спеціальна освіта»

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРАВООХОРОНЦЯ НА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Сучасна професійна діяльність правоохоронця характеризується високим рівнем відповідальності, емоційною напруженістю та необхідністю оперативно ухвалювати рішення в екстремальних і непередбачуваних умовах. У таких ситуаціях ефективність професійної поведінки залежить не лише від наявності спеціальних знань і практичних навичок, але й від розвиненості внутрішніх регуляторів психічної діяльності, зокрема емоційного інтелекту. Саме він забезпечує здатність зберігати психологічну рівновагу та діяти раціонально у складних обставинах.

Для розуміння ролі емоційного інтелекту важливо окреслити взаємозв'язок між інтелектуальною та емоційною сферами особистості. Інтелект розглядається як сукупність індивідуальних особливостей пізнавальної сфери – мислення, пам'яті, сприйняття, уваги тощо, що забезпечують здатність до набуття нових знань та ефективного їх застосування у життєдіяльності [8, с. 178–179]. Емоції, у свою чергу, є продуктом суспільно-історичного розвитку та виконують

функцію внутрішньої регуляції поведінки, оскільки формуються як суб'єктивне відображення потреб і спонукають людину до активності щодо їх задоволення [8, с. 128]. Виходячи з наведених положень, емоційний інтелект можна визначити як здатність особистості усвідомлювати, розуміти та контролювати власні емоції, а також адекватно регулювати поведінку й мотивацію у взаємодії з іншими людьми. Це інтегрований механізм, що поєднує когнітивні та емоційні процеси, забезпечуючи ефективне функціонування у соціально напружених ситуаціях. Саме тому у професійній діяльності працівників поліції емоційний інтелект виступає важливим чинником психологічної стійкості та професійної надійності. Він дозволяє контролювати власні емоційні реакції, зберігати конструктивність мислення під тиском стресу, а також розуміти емоційний стан інших людей, що є критично важливим у ситуаціях ризику, конфлікту чи загрози. Натомість недостатній рівень розвитку емоційного інтелекту може призвести до імпульсивних, необдуманих або емоційно зумовлених дій, що у правоохоронній діяльності становить значну небезпеку як для самого працівника, так і для оточення.

Дослідження О. О. Бабенко засвідчують, що емоційний інтелект є важливим елементом професійної ресурсності фахівців юридичних та правоохоронних професій, оскільки він сприяє зниженню рівня стресу та підвищує психологічну гнучкість у складних службових ситуаціях [1, с. 124]. Це зумовлює актуальність вивчення емоційного інтелекту як чинника ефективного виконання професійних завдань працівниками поліції.

У службовій діяльності поліцейські постійно стикаються з невизначеністю, дефіцитом інформації та необхідністю оперативного ухвалення рішень. За таких умов емоційний інтелект виконує функцію внутрішнього регулятора, що дозволяє зберігати баланс між логічним аналізом та емоційними реакціями [5, с. 12]. Наукові дані свідчать, що працівники з високим рівнем емоційного інтелекту ухвалюють більш виважені рішення, рідше

вдаються до імпульсивних дій та краще контролюють поведінку у кризових ситуаціях [4, с. 45].

Натомість низький рівень емоційного інтелекту може негативно позначитися на професійній діяльності: призвести до помилок у сприйнятті загрози, неадекватних реакцій, перевищення службових повноважень або порушення дисципліни [2, с. 226]. Це вказує на важливість не лише когнітивної, а й емоційної складової професійної компетентності поліцейського.

Емоційний інтелект впливає і на функціонування колективу. Поліцейські, здатні розуміти та регулювати емоційні стани колег, сприяють формуванню згуртованого, стабільного та психологічно безпечного службового середовища [6, с. 208]. Наявність такого середовища, у свою чергу, підвищує ефективність взаємодії в умовах високої відповідальності та ризику.

Особливо помітну роль емоційний інтелект відіграє в екстремальних ситуаціях – обставинах, що пов'язані з високим рівнем небезпеки, стресу або загрозою життю. У таких умовах часто активізуються природні реакції «бий або тікай», звужується увага та знижується здатність до раціонального мислення [3, с. 206]. Розвинений емоційний інтелект допомагає працівнику поліції зберігати самоконтроль, підтримувати емоційну рівновагу і запобігати дезорганізованим діям. Крім того, емоційна стійкість сприяє підтриманню позитивного психологічного клімату, що є необхідним для ефективної роботи під час складних оперативних завдань [1, с. 112].

Як зазначає О. Г. Сокіл, розвиток емоційного інтелекту має стати одним із ключових напрямів професійної підготовки працівників поліції. Ефективними засобами такого розвитку є психологічні тренінги, навчання навичкам саморегуляції, формування емпатії та удосконалення комунікативної компетентності [7, с. 208].

Таким чином, емоційний інтелект виступає визначальним чинником успішної діяльності правоохоронця в екстремальних умовах. Його розвиток забезпечує формування психологічної

стійкості, підвищує якість прийняття рішень та сприяє загальній безпеці працівників правоохоронних органів. Тому формування емоційної компетентності повинно бути системним елементом професійної підготовки поліцейських.

Список використаних джерел

1. Бабенко О. О. Емоційний інтелект у складі ресурсності представників професій юридичних видів. *Право і безпека*. 2017. № 3(66). С. 121–125.

2. Коваль С. М. Психологічні особливості саморегуляції особистості працівників підрозділу превентивної діяльності Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. псих. наук: 19.00.06. Харків, 2019. 202 с.

3. Кононенко Т. П. Екстремальні ситуації: аспекти психологічного забезпечення діяльності. *Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє*. Харків, 2019. С. 238–240.

4. Кравчук Ю. В. Психологічні особливості професійного вигорання працівників правоохоронних органів : робота на здобуття освітнього ступеню «Магістр» за спеціальністю 053 «Психологія» / Волинський Національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024.

5. Марченко А. О. Емоційний інтелект як чинник ефективності управлінської професійної діяльності правоохоронців : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06 / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2014. 22 с.

6. Матеюк О., Вольська Р., Емоційний інтелект поліцейського: зміст поняття, його структура, види та моделі. *Psychology Travels*. 2023. Вип. 4. С. 208–220. URL: <https://pt.khmnu.edu.ua/index.php/pt/citationstylelanguage/get/ieec?submissionId=141&publicationId=141>

7. Сокіл О. Г. Роль емоційного інтелекту у кар'єрі державних службовців. *«Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2024. № 10.

8. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.